(מודר הנאה מחבירו) כגון ראובן נודר שלא ליהנות משמעון

מתני' ותורם את תרומתו ומעשרותיו לדעתו ומקריב עליו קיני זבין קיני זבות קיני יולדות חטאות ואשמות, ומלמדו מדרש הלכות ואגדות אבל לא ילמדנו מקרא אבל מלמד הוא את בניו ואת בנותיו מקרא:

גמ' איבעיא להו *הני כהני: שלוחי דידן הוו או שלוחי דשמיא, למאי נפקא מינה-למודר הנאה אי אמרת דשלוחי דידן הוו הא מהני ליה ואסור ואי אמרת שלוחי דשמיא שרי,מאי? ת"ש דתנן (א)ומקריב עליו קיני זבין כו' אי אמרת שלוחי דידן,הא מהני ליה! וליטעמיך ליתני מקריב עליו קרבנות אלא מחוסרי כפרה שאני דא"ר יוחנן הכל צריכין דעת חוץ ממחוסרי כפרה שהרי אדם מביא קרבן על בניו ועל בנותיו הקטנים שנאמר °זאת תורת הזב בין גדול בין קטן אלא מעתה לר' יוחנן °זאת תורת היולדת וגו' בין קטנה ובין גדולה *קטנה בת לידה היא והא *תני רב ביבי קמיה דרב נחמן שלש נשים משמשות במוך קטנה ומעוברת ומניקה: קטנה שמא תתעבר ותמות ההיא זאת תורת היולדת בין פקחת בין שוטה שכן אדם מביא קרבן על אשתו שוטה כדברי רבי יהודה *דתניא *רבי יהודה אומר אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכל קרבנות שהיא חייבת שכך כותב לה ואחריות דאית ליך עלי מן קדמת דנא

אי הוי מדיר כהן · מקריבין קרבנות (במקום קרבנו) · שלוחי דשמיא · (משנתנו) · דחיה · דאי הוי שליחותו · ומה קתני דווקא קיני זבין וכו' · ולעולם שלוחי דידן נינהו · קושיא לדחיה · בת תי"ה · (הדוגמה לדין)

רש"י

מתני' ותורם את תרומתו וכו' · מפרש בגמרא : **[ומקריב עליו]** · אם היה כהן אותו שנדר שלא יהנה ממנו יכול להקריב עליו קיני זבין וקיני זבות וכו' : **גמ' הני כהני** · שמקריבין קרבנות : **שלוחי דידן** · דבעלי קרבן : **הא קא מהני ליה** · שליח לכפר כפרתו ואיהו הדירו שלא יהנה ממנו : **אלא** · מדקתני מקריב עליו קיני זבין וכו' ש"מ דשלוחי דשמיא נינהו : **[וליטעמיך]** · אם כן דשלוחי דשמיא נינהו ליתני סתם מקריב עליו קרבנות אלא מדלא קתני אלא קיני זבין וכו' ש"מ דשלוחי דידן נינהו ודקשיא לך הא קמהני ליה הא לא תריץ לא קמהני ליה דבמחוסרי כפרה שאני כי הני דמתני' : **דא"ר יוחנן הכל צריכין דעת** · כל הקרבנות צריכין שיהו מקריבים בעלים חוץ ממחוסרי וכו' : **על בניו ועל בנותיו הקטנים** · כשהן מחוסרי כפרה דכתיב "זאת תורת הזב וגו'" ונשים (ב) שמביא קרבן עליהן אע"פ שאין להם דעת (הם הכי) נמי גדולים אין צריכין להביא כפרתן לדעתן הלכך הואיל ומקריב עליו שלא לדעתו לא מהני ליה דהא לא ידע (ג)ומותר: **אלא מעתה לר' יוחנן** · דמפיק מזאת תורת הזב" בין גדול בין קטן (ד) (הכא) נמי מלי למימר מהאי קרא נמי : **שמא תתעבר ותמות** · ודאי ,אלמא לאו בת לידה היא : **אמר לך רבי יוחנן** · ההוא "זאת תורת היולדת" לא מרבי לה לקטנה אלא בגדולה מיירי וקא מרבה אפילו יולדת שוטה : **שכן אדם מביא קרבן עשיר אפילו על אשתו שוטה** · אדם מביא קרבן עשיר על אשתו בין פקחת בין שוטה ולא אמרינן דאע"פ שנשאת לעשיר ,עניה היא ,דמה שקנתה אשה קנה בעלה אלא כל הקרבנות שחייבת מביא עליה : **שכך כתב לה ואחריות כו'** · דהכי משמע אחריותא עלי וכי היכי דהאי מביא קרבן על אשתו יולדת אפילו שוטה כך כל מחוסרי כפרה אין צריכין דעת ולעולם שלוחי דידן נינהו :

אם

ר"ן

מתני' ותורם את תרומתו ואת מעשרותיו לדעתו · מפרש בגמ' לדעתו דמאן : **ומקריב עליו** · אי האי מדיר כהן הוא : **קיני זבין** וקיני זבות וקיני יולדות · לפי שכל אלו מביאין שתי תורים קראם כן : **ומלמדו מדרש** °דמצות לאו ליהנות ניתנו : **ולא ילמדנו מקרא** · בגמ' מפרש טעמא : **גמ' איבעיא** להו הני כהני שלוחי דידן הם · אע"ג דבפ"ק דקדושין (דף כג:*) אסיק רב הונא דשלוחי דרחמנא נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן למיעבד ואינהו עבדי אפילו הכי בעי הכא למיפשטא °ממתני' או מברייתא : **הא קמהני ליה** · וכיון דעביד שליחותיה מהני ליה הוא דבשלמא אי שלוחי דשמיא נינהו אע"ג דשרי להו בהאי קרבן למיכל בקדשים אין זה אלא גרמת הנאה בעלמא ושרי: **וליטעמיך**: דבעית למיפשט ממתני' ליתני "מקריב עליו קרבנות": **אלא** מחוסר כפרה שאני · כלומר ואדרבה תפשוט לאידך גיסא דכיון דתנא מחוסרי כפרה בלחוד דאין צריכין דעת משמע דוקא הני משום דכיון דאין צריכין דעת ואפי' כהן לאו שליחותן קעביד אבל בשאר קרבנות הצריכין דעת שלוחי דידן נינהו ודאי לא ליתני "מקריב עליו קרבנות" והוה רבותא טפי ומיהו לא מיפשטא בעיין לגמרי דאיכא למימר דתנא מחוסרי כפרה לאשמועי' רבותא דאע"פ שמתירו לאכול בקדשים שרי וכל שכן בשאר קרבנות ומדרבי יוחנן נמי דאמר הכל צריכין דעת לא מיפשטא בעיין דלומר דשלוחי דידן נינהו דאיכא למימר דרחמנא שויוהו לכהני שלוחין כל היכא דאיכא דעת בעלים: **חוץ** ממחוסרי כפרה·זב וזבה ומלורע ומלורעת ויולדת ובכולהו כתיב "תורת" וקרי להו מחוסרי כפרה משום שאסורין ליכנס למקדש ולאכול בקדשים עד שיביאו כפרתן והני כיון דאין קרבן בא לכפרה אין צריכין דעת אבל כל שצריכין כפרה על חטא צריכין דעת : **שנאמר** זאת תורת הזב בין גדול בין קטן · וכי היכי דאדם מביא קרבן על בנו קטן שאין לו דעת הכי נמי שלא מדעתו על חבירו : **אלא** מעתה לרבי יוחנן · דס"ל דתורת אתי לרבויי קטן זאת תורת היולדת מאי איכא לרבויי אילימא בין גדולה בין קטנה והא תני רב ביבי וכו': **משמשות** במוך · חייבות לשמש במוך משום סכנה שמא תתעבר ותמות אלמא לא משכחת לה יולדת שהיא קטנה וכי תימא מאי קושיא הא אסיקנא בפ"ק דיבמות (דף יב:) דשמא תמות קאמר ואפשר נמי דלא מייתא איכא למימר מאן דסבר הכי התם ס"ל דבנים הרי הן כסימנים אי נמי עדיפי מסימנים הלכך גדולה היא ולא משכחת °קטנה שתלד : **ההיא** זאת תורת היולדת בין פקחת בין שוטה שכן אדם מביא קרבן על אשתו כר' יהודה · כלומר אי לא אשכחן דאדם מביא קרבן על אשתו לא הוה מרבינן שוטה דלמאן קא מזהר רחמנא בשלמא בקטן לאבוה קא מזהר אלא שוטה למאן אבל השתא דאמר רבי יהודה דאדם מביא קרבן על אשתו איכא לאוקמי קרא דזאת תורת ליולדת שוטה שאין אנו צריכין דעתה אלא דעת הבעל כיון שהוא מביא קרבנותיה: ה"ג*) דתניא אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכל קרבנות שהיא חייבת א"ר יהודה לפיכך אם פטרה אינו חייב באחריותן שכך כותבת לו אחריות דאית לי עליך מן קדמת דנא· וה"פ אדם מביא קרבן עשיר על אשתו שאע"פ שכל אשה שיש לה בעל לא הויא עשירה שהרי כל מה שקנתה אשה קנה בעלה אפ"ה כיון שבעלה עשיר בקרבנות שהיא מביאה בשבילה קרבן עשיר מביא בעולה ויורד לפי שהבעל חייב בקרבנות אשתו וכן כל קרבנות שהיא חייבת למעוטי נדריה ונדבותיה ר' יהודה אומר לפיכך אם פטרה כלומר שגרשה אינו חייב באחריותן שכך כותבת לו בשובר שהיא עושה לו בשעת גירושין מכתובתה כותבת לו שהיא מוחלת כל אחריות שיש לה עליו מקודם לכן ויש בכלל לשון זה אפילו קרבנות דר' יהודה דריש לשון הדיוט ומהכא ילפינן לה בפ' המקבל(ב"מ קד.) והא דאמר הכא שכן מביא אדם קרבן על אשתו כר' יהודה לאו דוקא כר' יהודה דהא תני רישא סתמא אדם מביא קרבן עשיר על אשתו אלא משום דלא ידעינן מאן ניהו ת"ק ור' יהודה איירי בה תלינן לה לדידיה :

מתיב

---

*) [עיין היטב ברש"י ב"מ קד. ד"ה אדם מביא וכו' וד"ה כל הקרבנות כו' וד"ה ה"ג לה בת"כ וכו' תמלא מכוון כגי' הר"ן דהכא ועי' גי' הר"ש במשנה י"ב פי"ד דנגעים ועי' נזיר כד. אמר ר"ת רבנן היא דאי ס"ד ר' יהודה היא וכו' דתניא ר"י אומר אדם מביא קרבן עשיר וכו' ע"ש כל הסוגיא ול"ע] :

תוספות

מקריב עליו קינין וכו' · אם היה המדיר כהן מקריב לזה המודר : **לא ילמדנו מקרא** · מפרש בגמרא דבלימוד מקרא נוטל שכר אבל מלמדו מדרש כמו ת"כ והלכות דאין נוטלין עליה שכר ובגמ' מפרש טעמא דנוטלין שכר על המקרא ואין נוטלין שכר על המדרש: **אבל מלמד בניו מקרא** · מצוה קא עביד ולא הוה אלא גורם הנאה בעלמא ואפילו במקום נמי דנוטלין שכר עליה דמ"מ לא היה המודר נותן שכר למלמד לבניו: **איבעי' להו הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו וכו'** · ואי אמרת שלוחי[דידן] נינהו הא מהני ליה דעבד שליחותא· דודאי גופהקרבן מצוה קעביד מיהו כיון דהאי כהן שלוחו בזה אסור וה"נ אמרינן גבי תורם דאי אמרת צריך דעת הא קמהני ליה וה"נ אי שלוחי דידן נינהו אסור מיהו קשה אמאי לא פשיט ליה מהווא דפ' קמא דקידושין(דכג.) אמר רב כהנא הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן למיעבד ואינהו קא עבדי וי"ל דרוצה לפשוט ממשנה או מברייתא: **ת"ש** ומקריב עליו קיני זבים ואי אמרת שלוחי דידן הא קמהני ליה · ויש להקשות דלמא דאמר כל הרוצה להקריב יבוא ויקריב דכה"ג לא מהני ליה ושמא נראה לו דמיירי במודר הנאה בכל כהני דהאי ודאי לא מצינו למימר כי בכה"ג שאני דאז לא יצטרך דעת בעלים ואותן הוו שלוחי דידן : **כדרבי יוחנן** · דאמר הכל צריך דעת בעלים אם מחייב אדם עולה ושלמים אינו יכול לפטור אותו חבירו שלא מדעתו : **שהרי מקריב** אדם על בניו ועל בנותיו להתירן לאכול בקדשים דכתיב זאת תורת הזב בין גדול בין קטן וקטן לאו בר דעת הוא אלמא דאין צריך דעת בעלים להתירו לאכול בקדשים במחוסר כפרה : **אלא** מעתה לרבי יוחנן זאת תורת היולדת וכו' · קשה דבלאו רבי יוחנן ברייתא היא בפ' בנות כותים (נדה דף לד:) דכתיב זאת תורת הזב בינגדול בין קטן : **ומשני** ההיא זאת תורת היולדת בין פקחת בין שוטה · שכך מצינו שאדם מביא קרבן על אשתו שוטה : **מביא** אדם קרבן עשיר על אשתו · אם היא חייבת קרבן לידה או מצורעת ואין יכול לומר עניה היא ואין לה שום דבר שכך כתב לה בכתובתה דאחריות דאית לך עלי מן קדמת דנא דמשמע ליה אפילו שוטה נ"ע מנא ליה הא דמשמע שהוא חייב כל מה שחייבת קודם מזה יש ללמוד דאדם חייב לפרוע חובות אשתו שהיא חייבת קודם שישאנה ולא נראה דבפרק יש נוחלין (ב"ב דף קלט.) איבעיא ליה אי בעל בנכסי אשתו לוקח הוי או יורש הוי דאי לוקח הוי לא יפרע לבעלי חובות של אשתו שלוותה קודם ואפילו מנכסי מלוג שלה ואם יורש הוי יפרע מנכסי מלוג שלה כמו יורש שפורע חובות אביו מקרקעי ואם כן לא מיבעי אלא מנכסי מלוג שלה אבל מנכסים שלו לא יפרע שום דבר · והך בעיא דלוקח הוי או יורש הוי פסק רבינו שמואל בן בתו של רש"י קבלה מרבינו חננאל דיורש הוי וצריך הבעל לפרוע מנכסי מלוג שהכניסה לו אשתו והכי הלכתא שאדם פורע חוב אשתו שהיא חייבת קודם לכן אם יש מטלטלין או חובות כעין שהכניסה לו אע"פ שיורש אינו פורע ממטלטלין מיהו לאחר תקנת גאונים שתיקנו להיות עתה מטלטלין כמקרקעי וגובה כתובתה ממטלטלין אע"ג דממנה אין לגבות כ"א מקרקעי כמו כן גם החובות נמי יתפרעו מן המטלטלין דכל הדין הנוהג בקרקעות נוהג במטלטלין והא דאמר הכא כל קרבנות שהיא חייבת דוקא קרבנות אבל חוב לא יפרע אלא ממה שהכניסה לו דכיון דיורש הוי ומטלטלין כקרקעות עתה שיעבודם על אותן נכסים אין יכולת ביד הבעל להפקיען אבל יותר ממה שהכניסה לו [אינו פורע] וקרבנותיה נמי דוקא קרבנות חובה אבל לא נדרים ונדבות ואם לאחר נישואין [נדרה קרבן] לא ישלם נדריה דאם לא כן יכולה להחריב בעלה · והכי משמע בירושלמי · גרסא אחרת אם פטרה אינו חייב וה"פ כל קרבנות שהיא חייבת כשהיא תחתיו חייב לפרוע ולפיכך אם פטרה שגירשה אינו חייב שכך כתבה בשובר של כתובה והתקבלתי כתובתי ואחריות דאית לי עלך מן קדמת דנא ולגירסא זו אינו חייב לשלם כלום מקודם נישואין :

אם

פי' הרא"ש

מתני' ומקריב עליו קיני זבין וקיני זבות · כהן שהדיר את ישראל הנאה ממנו יכול להקריב קרבנותיו זב וזבה מביאין שתי תורין או שני בני יונה ביום טהרתם וכן יולדת עניה : ותורם תרומתו · בגמ' מפרש לה : **גמ'** אלא מחוסר כפרה שאני · דלא בעינן דעת הלכך לאו שליחותיה קא עביד כיון דיכול להקריב בלא דעתו אבל שאר קרבנות דבעי דעת שלוחי דידן נינהו ואסור : **הכל צריכין** דעת אם כאומן חייב קרבן אין שמעון יכול להפרישו ולהקריבו שיפטר בו ראובן חוץ ממחוסר כפרה דגלי ביה קרא שהאב מביא על בניו להתירם בקדשים והכהן מקריבו אע"פ שאינו יודע שהוא של קטן : **זאת תורת הזב בין גדול בין קטן** · לענין קרבן כתיב וקטן לאו בר דעת הוא להביא קרבן אלא אביו מביא על ידו : **קטנה בת לידה היא** · וכיון דביולדת לא תלי למידרשיה לרבות קטנה גבי זב נמי לא דרשינן ליה לרבות קטן : **שלש נשים משמשות במוך** · צריכות לשום מוך באותו מקום לקלוט את הזרע שלא תתעבר : **בין פקחת בין שוטה** · נהי דלא מצינן לרבויי קטנה מרבינן שוטה דגם היא לאו בת דעת היא ובעלה מביא עליה בלא דעתה להתירה בקדשים כדברי רבי יהודה דאמר הבעל חייב להביא קרבנות אשתו הלכך אפילו שוטה נמי מביא קרבן עשיר על אשתו ולא מצי למימר עניה היא אביא עליה קרבן עני אלא כיון שהוא מחוייב להביא קרבנותיה והוא עשיר צריך להביא קרבן עשיר וכן כל קרבנות שהיא חייבת כשהיא מחוסרת כפרה או אכלה חלב או אם חייבת אשם אבל לא אם נדרה קרבן דאם כן תדור בכל יום כדי להקניטו : **שכך כתבה לו כל אחריות דאית לי עלך מן קדמת דנא** · כשהבעל מגרשה היא כותבת לו שובר שהיא פוטרתו מכל אחריות שהיה לה עליו אלמא כל דבר שהיה עליה באחריות היה הבעל חייב קודם שגירשה : *) **לזרוק עליו מדם חטאתו ודם אשמו** · האי דלא פריך ליה מחטאות ואשמות דמתניתין משום דתני ליה גבי קיני זבין וזבות הוה ידע דמתני ליה דאיירי

במחוסרי

*) [שייך לדף בהא"ז]

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"ו מהלכות נדרים הלכה ו סמג לאוין רמב טור י"ד סימן רכא :

יד ב מיי' שם הלכה ה:

טו ג מיי' שם הלכה ז וסמג שם טוש"ע יו"ד סימן רכא סעיף ב :

טז ד מיי' שם הל' ה :

יז ה מיי' פ"ח מהלכות מחוסרי כפרה הל' ה:

יח ו מיי' שם פ"ג הלכה ו

יט ז מיי' פ"י מהלכות שגגות הלכה ו סמג עשין ריו :

נושא(צדדי)

הני כהנים:

שלוחי שמיא הם

-או-

שלוחי דידן

נ"מ לכהן

שהדיר הנאה

מבנה

△ (מחזק)

הוכחות שלוחי שמיא

▽ דחיה - ולזולם

שלוחי דידן

מסורת הש"ס

[ויומא דף יט.]

יומא יט. קדושין כג:

ויקרא טו

שם יב

[ועי' תוס' סנהדרין סט. ד"ה בידוע]

*יבמות יב: ק: נדה מה. כתובות לט. [תוספתא נדה פ"ב]

[סוטה דמילתא שכך כותב לה כו' ליתא במשנה לכך צפיר גרסי' דתניא]

*)נגעים פי"ד [מי"ב] ב"מ קד. נזיר כד. [תוספתא כתובות פ"ד]

הגהות הב"ח (א) גמ' דתנן ומקריב וכו' שלוחי דידן הוי הא קא מהני ליה : (ב) רש"י ד"ה על בניו וכו' ונשים נמי שמביא וכו' שאין להם דעת הוא הדין נמי נ"ב כלומר שלא לדעתן : (ג) בא"ד לא ידע המודר הס"ד : (ד) ד"ה אלא וכו' הכי נמי וכו' מהאי קרא הס"ד ותיבת נמי נמחק :

גליון הש"ס בהר"ן ד"ה ומלמדו מדרש דמצות וכו' · עיין ר"ה דף כח ע"א ובטורי אבן שם ד"ה ובשופר : ד"ה איבעיא להו וכו' · ממתני' או מברייתא · עיין לקמן דף עב ע"א בר"ן ד"ה ולענין : ד"ה משמשות במוך וכו' קטנה שתלד · עיין בסדרי טהרה בחי' למסכת נדה דף כב ע"ב ד"ה ודע דמסקינן :